

สร้างสรรค์ผลงานดนตรี

ตัวชี้วัด

- อธิบายเหตุผลที่คนต่างวัฒนธรรมสร้างสรรค์งานดนตรีแตกต่างกัน (ศ ๒.๑ ม.๔-๖/๓)

ผังสาระการเรียนรู้

วิถีชีวิต
กับการสร้างสรรค์
ทางดนตรี

เทคโนโลยี
กับการสร้างสรรค์
งานดนตรี

สร้างสรรค์ผลงานดนตรี

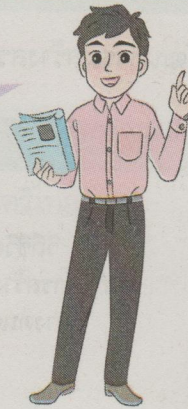
ปัจจัยในการสร้างสรรค์
ผลงานดนตรี
ในแต่ละวัฒนธรรม

สาระสำคัญ

การสร้างสรรค์งานดนตรีเกิดขึ้นจากปัจจัยหลายด้านที่ทำให้ดนตรีเกิดการพัฒนารุดขึ้น ทำให้มนุษย์เกิด
ความผ่อนคลาย สนุกสนานเมื่อได้รับฟังหรือชมผลงานดนตรี

นักเรียนจะบรรเลงบทเพลง
ลักษณะใด เพื่อให้เหมาะสม
กับงานในภาพ

ปัจจัยในการสร้างสรรค์ผลงานดนตรีในแต่ละวัฒนธรรม

ดนตรีเป็นสิ่งที่อยู่คู่กับสังคมมนุษย์มาโดยตลอด ดนตรีถูกใช้เป็นช่องทางหนึ่งที่มนุษย์ใช้สื่อสารระหว่างกัน และเป็นสื่อกลางรูปแบบหนึ่งที่มนุษย์ใช้แสดงอารมณ์ความรู้สึกที่อยู่ภายใน นอกจากนี้ ยังเป็นสิ่งที่ช่วยในการสืบสานวัฒนธรรมประเพณีและเป็นสิ่งที่แสดงถึงอัตลักษณ์เฉพาะของแต่ละวัฒนธรรม โดยทั่วไปแล้วความแตกต่างของดนตรีในแต่ละท้องถิ่นมาจากสาเหตุหลัก ๓ ประการ ดังนี้

๑) เครื่องดนตรีหรือลักษณะวิธีการขับร้องที่ต่างกันทำให้เกิดความแตกต่างในเรื่องสีสันทันของเสียง นอกจากนี้ระบบการปรับชุดเสียง (temperament) และการคำนวณระยะห่างระหว่างค่าความถี่ของโน้ตของดนตรีต่างวัฒนธรรมนั้นไม่เหมือนกันเสมอไป ทำให้เกิดมิติของเสียงที่แตกต่างกัน

๒) ลักษณะการใช้เสียงประสาน (harmony) และบันไดเสียง (scale) ที่แตกต่างกัน ทำให้ดนตรีของแต่ละวัฒนธรรมมีสำเนียงที่มีเอกลักษณ์เฉพาะ ดนตรีตะวันตกอาจมีพัฒนาการในเรื่องเสียงประสานที่ยาวนานหลายร้อยปี แต่ดนตรีในวัฒนธรรมอื่นมีบันไดเสียงและวิธีใช้เสียงประสานเป็นของตัวเอง นอกจากนี้ยังพัฒนารูปแบบของจังหวะไปในแนวทางที่ต่างกันอย่างสิ้นเชิง ดนตรีตะวันตกหลังศตวรรษที่ ๑๗ ใช้บันไดเสียงเมเจอร์และไมเนอร์เป็นพื้นฐานของทำนองและเสียงประสาน แต่ดนตรีพื้นบ้านทางตะวันออกใช้บันไดเสียงเพนทาทอนิกที่มีโน้ตเพียง ๕ เสียง

๓) ดนตรีของแต่ละวัฒนธรรมมักจะมีรูปแบบจังหวะและอัตราจังหวะที่ค่อนข้างเฉพาะ เช่น รูปแบบจังหวะที่เรามักได้ยินในเพลงเต้นรำจากอเมริกาแตกต่างจากเพลงเต้นรำของอินเดีย

๑. วิถีชีวิตกับการสร้างสรรค์ทางดนตรี

ดนตรีเป็นหนึ่งในสิ่งที่มีบทบาทในชีวิตมนุษย์อย่างมากและถูกใช้หลากหลายรูปแบบ หน้าที่ของดนตรีเป็นทั้งสื่อกลางในการสื่อสาร ความบันเทิง สิ่งที่ปลอบประโลมจิตใจ ไปจนถึงใช้ในการสร้างความเป็นหนึ่งเดียวกัน แสดงให้เห็นถึงความจำเป็นของดนตรีที่มีต่อสังคมอย่างชัดเจน การสร้างสรรค์ทางดนตรีที่เกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตมีหลายรูปแบบ ดังนี้

๑.๑ ดนตรีที่เกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวัน (domestic music) เช่น เพลงกล่อมเด็ก เพลงประกอบการละเล่น เพลงที่ใช้ในงานประเพณี ไปจนถึงเพลงรักที่มีเนื้อหาในการเกี่ยวพาราสี นอกจากนี้ยังรวมถึงเพลงขับร้องระหว่างการทำงาน หรือสะท้อนวิถีชีวิตของอาชีพต่าง ๆ ได้แก่ เพลงเกี่ยวข้าว เพลงของชาวเรือ ไปจนถึงเพลงลำตัด เช่น เพลงเกี่ยวข้าวของชาวนาไทยที่ใช้ระหว่างการลงแขกเกี่ยวข้าวเพื่อสร้างความสนุกสนานและแสดงความสามัคคีของคนในชุมชน มีเนื้อหาในการไต่ถามการทำนาสอหดแทรกด้วยการเกี่ยวพาราสี

๑.๒ ดนตรีที่ใช้ในการประกอบพิธีกรรม (ritual music) มีจุดมุ่งหมายในการสร้างความรู้ร่วมที่มีต่อพิธีและสร้างบรรยากาศที่สงบ เช่น เพลงสวด (Chant) ของศาสนาคริสต์ในยุคกลาง ซึ่งเป็นดนตรีที่ไม่ได้ถูกสร้างมาเพื่อความบันเทิงและความไพเราะ หากแต่มีไว้เพื่อทำให้คำสวดมีพลังยิ่งขึ้นและทำให้พิธีมีความศักดิ์สิทธิ์

บาทหลวงร้องเพลงสวดในโบสถ์

๒. เทคโนโลยีกับการสร้างสรรค์งานดนตรี

เทคโนโลยีมีส่วนสำคัญอย่างมากต่อการสร้างสรรค์งานดนตรี ทั้งยังก่อให้เกิดความเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมในหลายมิติ ในศตวรรษที่ ๑๖ เมื่อเทคโนโลยีทางการพิมพ์เริ่มเป็นที่แพร่หลาย สิ่งพิมพ์ทางดนตรีถูกผลิตเพิ่มขึ้นอย่างมาก ทำให้ผู้คนทั่วไปสามารถเข้าถึงผลงานทางดนตรีในวงกว้างขึ้นหลังจากที่ถูกจำกัดอยู่ในแวดวงของนักบวชและชนชั้นสูงมาเป็นเวลานาน เพราะก่อนหน้านี้หนังสือที่บันทึกโน้ตเพลงจะมีราคาสูงมากและเป็นงานฝีมือที่ใช้แรงงานคนที่มีความชำนาญในการคัดลอก ตลาดของอุตสาหกรรมการพิมพ์มีขนาดใหญ่และมีความต้องการดนตรีที่เล่นเพื่อความบันเทิงในครัวเรือนอยู่ตลอดเวลา จึงทำให้มีงานประพันธ์ที่แต่งและเรียบเรียงให้กับคนกลุ่มนี้อย่างมากมาย ทั้งยังทำให้นดนตรีเกิดพัฒนาการในหลายด้านอีกด้วย

เทคโนโลยีที่ส่งผลถึงการสร้างสรรค์ผลงานดนตรีโดยตรงอีกประการหนึ่งคือ เครื่องดนตรีที่ถูกพัฒนาและปรับปรุงเพื่อให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของรสนิยมทางดนตรี เช่น เปียโนที่ถูกประดิษฐ์ขึ้นโดย Bartolomeo Cristofori ในต้นศตวรรษที่ ๑๘ โดยเปียโนนั้นแตกต่างจากเครื่องดนตรีประเภทคีย์บอร์ดประเภทอื่นตรงที่สามารถกำหนดความดัง-เบาของโน้ตได้จากน้ำหนักของนิ้วโดยตรง ซึ่งสอดคล้องกับดนตรีสไตล์ใหม่ที่มีมิติของความหลากหลายในจุดนี้มากกว่าเดิม และตอบสนองความคิดสร้างสรรค์ของนักประพันธ์ได้มากขึ้น จึงทำให้นดนตรีสำหรับคีย์บอร์ดในศตวรรษที่ ๑๘ และ ๑๙ มีพัฒนาการอย่างมาก

การเกิดขึ้นของเทคโนโลยีการบันทึกเสียงในช่วงปลายศตวรรษที่ ๑๙ เป็นนวัตกรรมที่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างมากเช่นกัน เป็นสิ่งที่เปลี่ยนวิถีในการฟังดนตรีของผู้คนอย่างสิ้นเชิง เพราะจากนี้เราสามารถฟังดนตรีได้ทุกรูปแบบในบ้านของตัวเองโดยไม่ต้องไปถึงหอแสดงดนตรีที่สำคัญคือสามารถฟังซ้ำกี่ครั้งก็ได้ ทำให้การฟังดนตรีซึ่งเคยเป็นประสบการณ์ร่วมกับผู้ชมคนอื่นกลายเป็นสิ่งที่มีความเป็นส่วนตัว การบันทึกเสียงสร้างประโยชน์ให้กับศิลปินจำนวนมาก เพราะพวกเขามีช่องทางเพิ่มขึ้นในการเผยแพร่ผลงานของตัวเอง

ทอมัส เอดิสัน (Thomas Edison) กับ phonograph : เครื่องบันทึกเสียงที่เขาประดิษฐ์